

Boem, knal, klik; schuld en onschuld in 1 schuitje

BOEM! Geluid heeft wien – de dreun rolt door het Tilburgse museum De Pont. De muren trillen, nee, ik trilde zelf. En mijn reactie zag ik vergroot in een van de sculpturen van de Indiaas-Britse Anish Kapoor, kunstenaar en mentaal illusionist. Gespiegeld in grote golven glanzend edelstaal zie ik mezelf verwrongen, uitgeknepen, opgerekt. In een enorme schotel word ik verduizenddubbeld tot een menigte. De kunst van Anish Kapoor is een duizelput, waar perspectief en spiegelbeeld elkaar bevechten.

BENG! Daar is het Kapoors kanon weer. Elk half uur wordt het afgeschoten door een suppoost in een zwarte overall. Ik probeer zijn blik te vangen: lekker hè, zo'n knal. Lukt niet. Hij is gebonden aan strikt voorgeschreven bewegingen, blikken, handelingen. Dat vertelt hij later pas. Nu negeert hij me, nu is hij onderdeel van Kapoors *Shooting into the Corner*.

Ik wilde die bom zien vliegen, maar mijn reflexen sloten mijn ogen, ook al slaat mijn schrik echt nergens op. Die bom is een blok roodgekleurde bijenwas, hij spat uit elkaar in de hoek van de zaal, bij de resten van de vorige bommen. Net bloed en vlees, ze verklaren het kanon schuldig. Maar waarom zou het schuldig zijn? Het is alleen maar schuldig omdat ik, die de bom dus niet eens zag vliegen, dat zeg op basis van druipende klonten zoetgevende bijenwas.

Pang! De knal uit een jachtgeweer ontsteekt het drama van *Jagten*, de filmhit die vertelt over een ten onrechte van kindermisbruik beschuldigde kleuterleider. Mads Mikkelsen speelt hem. Dat is die Deense acteur met die kop die mooi is van lelijkheid en daardoor uitermate geschikt als kop van Jut. Zie het koningsdrama *A Royal Affair* waarin hij zijn hoofd verliest, eerst figuurlijk, dan letterlijk. En ga vooral *Adam's Apples* uit 2005 alsnog zien, de film met zijn eerste hoofdrol. Daarin is hij een in de absolute goedheid gelovende priester in gevecht met een neonazi. Raad maar wie de klappen krijgt.

Jagten wordt geplaagd door slotakkoorden vol Scandi-kitsch: dikke truien, rode konen, kaarsen, koek en bulderlach. Tuttut. Veel te symbolisch voor deze film, die zo reëel de

cul-de-sac van de valse beschuldiging verbeeldt. De duvel is uit zijn doosje – het overduidelijk onschuldige mikpunt is kansloos, maar de beschuldigers zijn dat ook. En niemand kan meer terug. Zo zitten schuld en onschuld in hetzelfde schuitje. Dat is de hel en die hel brengt deze film in kaart.

Zo'n hel zie ik ineens overal. In een knetterende voorstelling van Toneelgroep Amsterdam wordt ook Henrik Ibsens *Nora* toegespitst op de wederzijdse echo tussen schuld en onschuld. Halina Reijn is Nora. Ze speelt beter dan ooit. Koket ja, dat moet, maar zonder zelf-feliciterende koketterie. Blijmoedig als een blikken opwindpoppetje. Zo gespannen, zo triest. Zo oprecht onschuldig, terwijl Nora toch echt iets deed wat niet mocht.

Klik...! Zacht slaat ze de deur van haar huis achter zich dicht. Nora kiest de enige uitweg: ze stapt op. (Ik zag vele Nora's, maar dat opstappen snap ik nu voor het eerst.) Zij is schuldig, haar echtgenoot onschuldig. Of ligt het andersom? Haar schuld is betrekkelijk. Zijn aantijging is gespeend van echtelijke liefde, dus hij is schuldiger. Nora draait zich om, aait nog een keer haar dochttertje over haar bol. Ze is echtgenote-af, maar ze blijft moeder. Een moeder die weggaat. En dat besef maakt haar toch weer schuldig.

En dan toneelgroep De Warme Winkel. Die spelen, op locatie in kringloopwinkels, het magnifieke *Jandergrouwnd*, over de ondergrondse Sovjetschrijvers in de jaren 70. Schrijvers die voor het Sovjet-regime per definitie schuldig waren, of ze nou schreven of niet. De Warme Winkel draait hun surrealistische toestand op tot een gierende show, inclusief een showproces vol onschuldige schuld.

Nog even dit. Vorige week vroeg ik me af waar de hand uit de hemel bleef die de Nederlandse documentaires zou redden, nu het regeerakkoord het Mediafonds wil schrappen. Die hand steekt de Publieke Omroep door de wolken. Daar zien ze in hoeveel belang ze hebben bij het koesteren van films waar Nederland toevallig heel goed in is. NPO-bestuurslid Shula Rijxman zei zelfs er op in te zetten. Menen de omroepen dat? Ik houd ze in de gaten.

Joyce Roodnat

'Shooting into the Corner' van Anish Kapoor in De Pont, Tilburg. Foto Erik van Zuylen

Mads Mikkelsens kop is mooi van lelijkheid en dus geschikt als kop van Jut